

Dokument nr. 8:98

(2001-2002)

Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal, Øyvind Korsberg, Kenneth Svendsen og Øystein Hedstrøm om endringer i hjemfallsordningen slik at kraftverk i privat eie, og kraftverk i offentlig eie likestilles mht. konsesjonstid, og at verkene blir solgt til høystbydende etter at konsesjonstiden er utløpt

Til Stortinget

Bakgrunn

Hjemfallsretten er hjemlet i konsesjonsloven av 1917, og sørger for at kraftverk der private eller utlendinger eier mer enn en tredjedel, tilfaller staten vederlagsfritt etter 60 år. Dette er bl.a. begrunnet i at vannkraften er en evigvarende naturressurs som nasjonen burde ha hånd om. Ca. 85 pst. av den norske vannkraftproduksjonen er i dag på offentlige hender. I praksis utestenger hjemfallsreglene private eiere fra store oppkjøp i kraftmarkedet, og eierandelen på statens hender ligger med dagens regler an til å bli enda større i fremtiden.

ESA varslet sommeren 2001 at denne forskjellsbehandlingen til fordel for offentlige eiere av kraftverk, bryter med EØS-avtalens bestemmelser om fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser. Fra norsk side er det fremholdt at hjemfallsretten er knyttet til forvaltningen av naturressurser, og derfor faller utenfor EØS-avtalen. ESA avviser de norske synspunkter og gir, i en såkalt «Reasoned Opinion» av 20. februar 2002, Norge en frist på to måneder til å etterkomme kravene om likebehandling. Alternativt vil ESA bringe saken inn for EFTA-domstolen dersom Norge ikke bøyer av.

Forslagsstillerne er kjent med at det er nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe som ser på hjemfallsreglene og skal legge frem en vurdering til sommeren. Det er grunn til å merke seg at arbeidsgruppen ikke er på politisk nivå i departementene. Tidsfristen for arbeidet er satt slik at det faller utenfor ESAs svarfrist i sin «Reasoned Opinion». I tillegg trengs det mer tid for politisk behandling i regjering og Storting.

I pressen kan man lese om en økende frykt i kraftmarkedet for konsekvensene av begrenset konkurranse ved statlige oppkjøp av lokale kraftverk. Det haster derfor med arbeidet for å sikre større likestilling og konkurranse på tilbudssiden i kraftmarkedet. Dette vil bl.a. også bidra til en gunstigere prisutvik-

ling på kraft til glede for forbrukerne. En snarlig omlegging av hjemfallsreglene er en viktig og meget sentral del av dette.

For å sikre en mer reell konkurranse i markedet mellom offentlige og private aktører, i tillegg til å etterkomme kravene fra ESA, vil forslagsstillerne se det som fornuftig å innføre en ordning der konsesjonstid for kraftanlegg i privat eie, så vel som anlegg som eies av stat, fylkeskommune eller kommune, likestilles. Det foreslås derfor at alle gis en lik konsesjonstid på 60 år, som de privateide kraftverk har i dag, for deretter at de hjemfaller til staten, med auksjon i markedet hvor alle, både private som offentlige stilles likt til å by. Inntektene fra salget tilfaller statskassen.

For å sikre våre nasjonale interesser med hensyn til vannkraftressursene, bør det samtidig foretas en gjennomgang av beskatningen av kraftverkene. Forslagsstillerne ber derfor om å få utredet ulike modeller for beskatning, også modeller for en progressiv beskatning, som følger den til enhver tid gjeldende pris på kraft. Dette vil sikre at det offentlige får inntekter fra våre naturressurser uavhengig av hvem som til enhver tid eier anleggene.

Forslag

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag slik at kraftanlegg i privat eie, og kraftanlegg i offentlig eie, likestilles med hensyn til konsesjonstid, og at anleggene selges til høystbydende ved konsesjonstidens utløp.
2. Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike modeller for kraftverksbeskatning hvor også en prisavhengig naturressursskatt inngår, og fremme egen sak om dette til Stortinget.

19. mars 2002